

Ishaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 17. APRILA (APRIL 17), 1942 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 76 Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Velika angleška letalska ofenziva

Na stotine bojnih letal metalo bombe na zasedeno Francijo in nemška industrijska središča v Porurju. Nove japonske čete se izkrcale v Burmi, da odrežejo to britsko kolonijo od Indije. Sovjetske armade naredile veliko vrzel v nemški bojni črti pri Brijanskju. Tase pravi, da je 25,000 Nemcev padlo v bitkah z Rusi na centralni fronti

London, 17. apr.—Velika angleška letalska ofenziva, ki se je pričela pred petimi dnevi, se nadaljuje. Na stotine bojnih letal je včeraj spet metalo bombe na nemške letalske baze v zasedeni Franciji, dočim so drugi roji letal bombardirali nacistična industrijska središča v Porurju.

V napadih na letalske baze in industrijska središča sodelujejo tudi ameriški letalci. V Londonu pravijo, da angleški letalci le redkokdaj nalete na močan odpor Nemcev v masnih napadih, kar pomeni, da je glavna nacistična letalska sila zaposlena na drugih frontah.

Nekaj nemških bombnikov se je včeraj pojavilo v zraku nad južnim obrobjem Anglije. Vrgla so nekaj bomb, ki pa niso povzročile posebne škode.

Letalski minister poroča, da so angleški letalci bombardirali iz zraka pomole v Havru, železniške proge in postaje pri Dunkirku in vojaško letališče pri Cherbourgu. V petih dnevih ofenzive so Angličani izgubili 49 bojnih letal. Prvič od začetka vojne angleški letalci kontrolirajo ozračje nad Rokavskim prelivom in verno Francijo.

New Delhi, Indija, 16. apr.—Japonci so začeli veliko ofenzivo v vzhodnem delu Burme, katere namen je odrezanje Burme in Kitajske od Indije. Ta je v teku na ozemlju ob reki Salween, kjer se vrše srdite bitke med Japonci in Kitajci že več dni. Japonci so vrgli sveže čete v boj proti Kitajcem.

V centralni Burmi se je japonski pritisk na britsko bojno črto povečal. Ta črta se vleče na obeh straneh reke Irrawaddy, 30 milj proč od bogatega oljnega polja, katerega bi Japonci radi dobili pod svojo kontrolo. Japonci čete, katere podpirajo bojna letala, skušajo razbiti britske komunikacijske veze.

Čungking, Kitajska, 16. apr.—Ameriški letalci so izvršili več uspešnih napadov na japonske pozicije v Burmi, pravi uradni komunikacijski kanal. Ta in nekateri drugi sektorji so bili pod kontrolo Nemcev—vso zimo.

Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so ruske armade na južni fronti pri Karkovu tudi prebile nemške bojne črte. Tem armadam poveljuje maršal Tiščenko.

Uradna časnikarska agencija Tase pravi, da je padlo 25,000 nemških vojakov v bitkah z Rusi na centralni fronti v zadnjih dveh tednih. V tem času so sovjetske čete reokupirali čez dve do tri tisoč kvadratnih milj.

Ljute bitke so v teku na fronti pri Kalininu. Na tej fronti so v akciji sovjetski obklopniki in motorizirani oddelki. Na severni fronti v bližini jezera Ilmena so Nemci uprizorili več naskokov na ruske pozicije, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Nemške koncesije baltičkim državicam

Krajevne uprave dobe večjo oblast

Stockholm, Švedska, 16. apr.—Kot posledica ruskega pritiska na Hitlerjeve armade v severnem sektorju vzhodne fronte in splošne apatije prebivalcev baltičkih držav napram nemški civilni upravi, je Alfred Rosenberg, nemški komisar v zasedenih pokrajinah, objavil važen dekret. Ta pravi, da vprašanje vzpostavitve popolne neodvisnosti Estonije, Litve in Latvije pride v ospredje po vojni, toda krajevne uprave bodo dobile takoj večjo oblast.

Očitno je, da nemški upravitelji popuščajo in dajejo koncesije tistim, ki se s sovjetskimi armadami bližajo baltičkim državicam. Obljubili so že, da bodo znižali število nemških uradnikov v teh državah in povečali število domačinskih, toda vrhovna oblast bo ostala v rokah nemškega komisarja.

Estonija bo razdeljena na pet provinc, Latvija in Litva pa na sedem vsaka. Administracija teh bo poverjena narodnim odborom, katerih člani pa bodo odgovorni za svoje delo nemškemu komisarju. Ti člani bodo zaenot svetovlaci komisarja. Nacistična dominacija baltičkih držav se bo nadaljevala in nemščina ostane uradni jezik.

Švedski krogi so uverjeni, da so nacistične koncesije poteza, ki naj bi zagotovila kooperacijo med nemško okupacijsko oblastjo in prebivalci baltičkih držav.

Berlinski krogi so naglasili, da so baltički narodi v borbi proti boljševizmu in v času nemške okupacije nešteto dokazali, da so pripravljeni sodelovati z Nemčijo. Slednja se jim bo oddolžila za to s koncesijami, da dobe večjo oblast v pokrajinskih upravah. Pozneje bodo dobili popolno neodvisnost. Rosenbergov dekret je prvi korak v to smer.

Laborit Greenwood okrca Churchilla

Pritožbe zaradi pomanjkanja kooperacije

London, 16. apr.—Laborit Arthur Greenwood, ki je bil pred nekaj tedni odstavljen kot minister brez portfelja, je osvrkal premierja Churchilla, ker je poveličeval konservativno stranjo kot ogelni kamen, na katerem stoji Velika Britanija. On je tudi kritiziral vlado, ker ne daje dovolj podpore in predstavlja ono, kar je najslabše v britskem imperializmu. Za sedanjim težavnim položajem, v katerem se nahaja Velika Britanija, so v glavnem odgovorni konservativci.

Alex Sutherland, predsednik unije strojnikov, je na zborovanju svoje organizacije izjavil, da delodajalci nečesto kooperirajo z delavci. Ako bi vlada nastopala proti njim odločno kot proti delavcem, bi se situacija izboljšala.

Sutherland je napovedal, da bo Rusija izšla iz te vojne povečana, obenem pa je priporočal tesnejšo zvezo s sovjeti. Alfred Barnes, član parlamenta, je tudi priporočal poglabitev kooperacije s sovjeti.

SPORAZUM MED VODITELJI UNIJE ADF IN CIO

Skupna kampanja za poraz protidelavskih načrtov

REAKCIJA V KONGRESU NA DELU

Washington, D. C., 16. apr.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, in Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, sta naznanila sklenitev sporazuma, ki vključuje med drugim provizijo, da ne bo ne prva in ne druga delavska organizacija sprejela za člane one, ki jih sponzorirajo zaradi različnih prestopkov unije ADF in CIO. Oba sta naglasila, da bo se unije prostovoljno odpovedale dvojni plači za delo ob nedeljah in praznikih in da bodo storile vse, da se poveča produkcija vojnega materiala, da Amerika zmaga v tej vojni. Green in Murray sta udarila po reakciji v kongresu, ki vodi agitacijo za preklic 40-urnika v vojni industrijah in drugih delavskih zakonov.

Predsednika ADF in CIO sta opozorila kongresnike, da bi sprejetje Smithovega protidelavskega načrta zavrnili, ne povečalo produkcije bojne opreme, in jih pozvali, naj zavrnejo načrt. Green je dejal, "da ADF in CIO kooperirata z namenom, da se poveča produkcija. Jurisdikcijske stavke so bile odpravljene. Popolnoma sem uverjen, da bosta obe organizaciji delali skupaj, dokler bo trajala vojna."

Murray je dejal, "da hoče kongresnik Smith, reakcionarni demokrat iz Virginije in avtor protidelavskega načrta, potisniti unijam nož v hrbet. Njegov cilj ni povečanje produkcije vojnega materiala, temveč uničenje delavskih organizacij. On in drugi nazadnjaki ne vodijo samo kampanje proti unijam, temveč tudi proti politiki Rooseveltove administracije. On hoče provocirati konflikt na notranji fronti in zaneti civilno vojno med nami kot zagovorniki Hitlerjevih metod."

Smithov načrt je sedaj pred odsekom za mornarične zadeve, kateremu načeluje Carl Vinson, demokrat iz Virginije. Slednji je tudi reakcionar in sovražnik delavskih unij. Načrt določa odpravo štirideseturnika, plače in pol za čezurno delo in zaprte delavnice. Akcija o tem načrtu pride kmalu.

Marshall in Hopkins zapustita London

Diskuzije o vojni strategiji zaključene

London, 16. apr.—General George C. Marshall, šef ameriškega armadnega štaba, in Harry Hopkins, načelnik posojilno-najemniške uprave, sta dokončala svoje delo v Londonu in se bosta kmalu vrnila domov. Tu poročajo, da so bile diskuzije o vojni strategiji uspešne.

Premier Churchill in predsednik Roosevelt bosta odločila glede ofenzive proti osi, kdaj se prične in v kako velikem obsegu. Gotovo je, da bosta Marshall in Hopkins pojasnila podrobnosti svojih razgovorov s Churchillom in drugim angleškimi voditelji predsedniku Rooseveltu, ko prideta v Washington.

Agitacija, da zavezniški zaneajo vojno na evropski kontinent, je velika v Angliji in Ameriki. Znano je, da Moskva pritiska na zaveznike, naj udarijo po nacistih zdaj, da se zmanjša pritisk Hitlerjevih legij na rusko oboroženo silo.

Domače vesti

Članica umrla v Mascutahu

Mascutah, Ill. — Dne 16. aprila je tukaj umrla Antonija Napotnik, stara 64 let in rojena v St. Mihelu pri Šoštanju na Štajerskem, članica društva 301 SNPJ. Pogreb bo v soboto, dne 18. aprila, popoldne ob dveh. Zapuška moža, hčer Mary in tri vnuke.

Nov grob na zapadu

Diamondville, Wyo. — Pred dnevi je tukaj po dolgi bolezni umrla Mary Arko, vdova, stara 74 let in doma iz Istre. Bila je članica ABZ.

Iz Minnesote

Ely, Minn. — Zadnje dni je umrl Jos. Palcar, star 40 let in rojen tukaj. Zapuška žena, sina, hčer, mater, šest bratov in pet sester.

Iz Calumeta

Calumet, Mich. — Dne 9. aprila je tukaj umrl Josip Plavec, star 67 let in doma od Črnomlja v Beli Krajini. V tej okolici je bival dolgo vrsto let. — Jos. A. Čop, 28-letni sin hrvaških staršev iz bližnjega Ahmeeka, je bil pred nekaj dnevi pred sodiščem v Marquette obsojen na tri in pol leta zapora, ker se je uprl vojaški službi.

Naši bolniki

Imperial, Pa. — John Godeša in Anton Bonač, člana društva 106 SNPJ, se nahajata v bolnišnici Mercy v Pittsburghu, kjer sta oba dobro prestala operacijo. — Tamkaj je bila operirana tudi Mary Ergen, članica istega društva, a se je že povrnila domov. Članstvo želi vsem trem čim hitrejšega okrevanja.

Nov grob v Jolietu

Joliet, Ill. — Dne 7. t. m. je tukaj umrl Nikolaj Klepec, star 56 let in rojen v Borštu pod zemljo v Beli Krajini.

Poljaki bodo branili Sirijo

50,000 bivših vojni ujetnikov dobilo orožje

Istanbul, Turčija, 16. apr.—Obramba nekaterih delov Sirije, Perzije in Palestine bo poverjena poljski oboroženi sili, ki je bila mobilizirana v Rusiji, se glasi vest iz zaveznikskih virov. Okrog 50,000 poljskih vojakov, katere so Rusi ujeli po invaziji Poljske, je dobilo orožje in moderno opremo po izpustitvi iz taborišč.

Več poljskih vojaških oddelkov je bilo že transportiranih čez Kaspijsko morje v Turkmennistan, odkoder bodo odpotovali v Sirijo, Perzijo in Palestino. Drugi oddelki bodo transportirani v bližnji bodočnosti.

Poljski vojski so deloma in v nekaterih slučajih popolnoma opremljeni z orožjem, ki je bilo izdelano v Ameriki. To vključuje tanke, strojnice, topove in bojna letala. Ko pridejo v določene kraje, bodo tam dobili druge zaloge ameriške bojne opreme.

Koliko poljskih vojakov bo v akciji na Bližnjem vzhodu, ni znano, toda domneva je, da bo število znašalo najmanj 80,000. Oni bodo nadomestili avstralske vojske, ki so bili pozvani domov, da branijo svojo deželo pred Japonci.

Za hitro organiziranje poljske armade v Rusiji ima zaslug William C. Bullitt, bivši ameriški poslanik v Franciji in sedanjí Rooseveltov emisar na Bližnjem vzhodu. On je veliko pripomogel, da je ta armada dobila ameriško orožje.

Družba mora podpisati pogodbe z unijami

Američani v Franciji pozvani domov

Konferenca med Lavalom in Petainom

Vichy, Francija, 16. apr.—Vsi ameriški državljani, ki bivajo v nezasedeni Franciji, so dobili poziv od ameriških konzulov, naj se vrnejo domov. Domneva je, da se nahaja 1000 do 1500 Američanov v neokupiranih francoskih mestih.

Poziv omenja, da se Američani lahko vrnejo domov preko Lizbone, Portugalska, na krovu ameriškega parnika, ki pride tja z osiškimi diplomati. Izmenjava teh z ameriški diplomati je bila aranžirana v Washingtonu, Rimu in Berlinu po agentih nevladnih držav.

Nekateri Američani so izjavili, da bodo ostali v Franciji ne glede na razvoj situacije. Med temi so dopisniki ameriških listov in drugi, ki so že mnogo let v Franciji in je nočejo zapustiti.

Ameriški konzuli pravijo, da mora vsak Američan, ki se hoče vrniti domov, imeti najmanj \$300 za kritje voznih stroškov.

Pierre Laval se bo danes vrnil iz Pariza v Vichy, kjer bo konferiral s Petainom in admiralom Darlanom o formiranju novega kabineta pod njegovim vodstvom. Pričakuje se, da bo kabinet sestavljen ta teden. Ko bodo vsi ministri izbrani, bodo njihova imena objavljena v vladnem glasilu.

Washington, D. C., 16. apr.—Amerika bo ustavila pošiljanje živil v Francijo in uveljavila druge drastične ukrepe, če bo Laval vodil neokupirano Francijo v večjo kooperacijo z osiškimi. Državni podtajnik Sumner Welles je namignil, da se Laval že dolgo pogaja z voditelji nacistične Nemčije glede poglabitve kooperacije. Možnost, da bo Laval izročil francosko vojno mornarico Hitlerju, ni izključena.

Welles je rekel, da je bil odhod dveh parnikov z živil, ki sta imela odrediti proti Franciji, odložen. On je priznal, da so se odnosi med Ameriko in Francijo poslabšali.

Nov poveljnik nemške okupacijske armade v Franciji

New York, 16. apr.—Londonški radio poroča, da je bil za poveljnika nemške okupacijske armade v Franciji imenovan general Gerd von Rundstedt. Hitler je odredil premešanje poveljstva iz bojazni pred zavezniki invazijo evropskega kontinenta. Armada, kateri poveljuje Rundstedt, šteje dvajset divizij, okrog 300,000 vojakov. Najboljše divizije je Hitler poslal na ruske fronte.

Polom pogajanj med unijo in korporacijo napovedan

Detroit, Mich., 16. apr.—Pogajanja med avtno unijo CIO in korporacijo General Motors se bodo najbrže razbila, ker slednja neče pristati na stavišne pogoje glede sklenitve nove pogodbe. Sedaj ni nobenega izgleda glede dosege sporazuma. Če se unija in korporacija ne bosta mogli zediniti, bo spor predložen v rešitev federalnemu delavskemu odboru. Veljavnost sedanje pogodbe poteče 28. aprila.

Važna razsodba vojno-delavskega odbora

VELIKA DELAVSKA ZMAGA

Washington, D. C., 16. apr.—Vladno vojno-delavski odbor je odredil, da mora International Harvester Co. podpisati pogodbo s unijami Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije, ki reprezentirajo 25,000 delavcev v osmih tovarnah kompanije. Te tovarne so v Chicagu, West Pullmanu, Rock Islandu, East Molinu, Rock Fallau, Ill., Springfieldu, O., in Milwaukeeju, Wis. Odlok je v prilog unijam Farm Equipment Workers, avtni uniji, ki so veljavnene v CIO, in dveh federalnim unijam ADF.

Odlok je bil sprejet z osmimi proti štirim glasovom. Proti so glasovali reprezentantje delodajalcev v odboru. Zaključek, da mora kompanija zvišati plačo za štiri in pol centa na uro, je bil soglasno sprejet. Zvišanje je retroaktivno do 15. januarja tega leta. Unije so zahtevale zvišanje dvanajst in pol centa na uro.

William H. Davis, načelnik odbora, je naznanil razpis volitev, pri katerih bodo delavci odločili, ali so za ali proti odborovi formuli. Davis je pojasnil, da sleherni delavec lahko izstopi iz unije pred volitvami, če hoče, ne pa po volitvah.

Odbor je dalje odredil, da mora kompanija plačevati plačo in pol za čezurno delo, ki znaša več kot 40 ur v tednu, ne pa dvojne plače za delo ob sobotah, nedeljah in praznikih. Delo mora biti tako razdeljeno, da bo vsak delavec imel en dan prost v tednu. Izjema velja le v izrednih slučajih. Odbor se je izrekel tudi za ustanovitev tovarniških odborov, v katerih področje bo spadalo reševanje pritožb in sporov, ki nastanejo med unijami in kompanijo.

Konflikt med unijami je kompanijo se je začel po oklicu stavk v tovarnah omenjene kompanije lansko zimo, v katerih je bilo zavojevanih več tisoč delavcev.

Chicago, 16. okt.—Voditelji unije Farms Equipment Workers so pozdravili odlok vladnega vojno-delavskega odbora kot veliko delavsko zmago, dočim ga uradniki kompanije niso hoteli komentirati. Sporna zadeva je bila predložena odboru v rešitev v februarju tega leta po unijah CIO in ADF, ki so enotno nastopile proti kompaniji.

Grant-Oakes, predsednik unije CIO, je dejal, da razsodba vladnega odbora je zaključila dolgo borbo za priznanje, pravico kolektivnega pogajanja, zvišanje plače in izboljšanje delovnih pogojev. Razsodba je tudi korak naprej proti cilju, ki je postavljen harmonični odnos med unijami in kompanijo.

Aretacije sovražnih tujcev v Indiani

Indianapolis, Ind., 16. apr.—Agentje federalnega detektivskega departmana so aretirali 40 sovražnih tujcev v štirih mestih v navalnih na njihova stanovanja, katere je odredil Spencer J. Drayton, načelnik detektivskega biroja v Indianopolisu. Navali, v katerih so agentje zasegli orožje, naboje, kamere in zemljevide krajev, kjer so vojne industrije, so bili izvršeni v Garyju, South Bendu, Mishawaku in Fort Wayne. Narodnost sovražnih tujcev, ki so bili aretirani, ni bila razkrita.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijateljju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Mr. Hull, Laval in Vichy

Naš državni departement je pred nekaj dnevi doživel veliko presenečenje, ko je prišla iz Vichyja nepobitna vest, da je Pierre Laval, predobro znani francoski kvizling, prevzel vodstvo vlade v neokupirani Franciji. Maršal Petain, star 85 let, ki je bil doslej v Vichyju velika ničla, ostane v vladi kot še večja ničla.

To pomeni za vse ljudi, ki so trezni in ki ne spe pri belem dnevu, da je Hitler dosegel veliko diplomatično zmago v višinski Franciji—in kakor je ta Hitlerjeva zmaga velika, tako je sorazmerno velik poraz našega državnega departementa.

Prihod Lavalu na čelo višinske Francije pomeni tesno zvezo in sodelovanje z nacijsko Nemčijo—in to je, kar Hitler hoče, ko pričakuje angleške in ameriške invazije evropske celine. Hitler hoče, da bo na čelu višinske Francije nekdo, ki mu lahko zaupa, da bo zvesto sodeloval z njegovim gestapom in sproti zadušil vsak upor potlačenih Francozov v slučaju, da Angleži in Američani invadirajo Francijo. Končno Hitler hoče za vsako cenó dobiti francosko bojno brodoge pod svojo kontrolo in to brodoge, ki se nahaja v Casablanci in drugih afriških lukah, je zanj največja "trufkarta", s katero računa v letošnjem odločilnem spopadu z demokratičnimi in njihovimi zavezniki. In Laval je tisti, katere-mu Hitler popolnoma zaupa!

Laval ima velike zasluge za porast fašizma in nacizma v Evropi. Ko je bil v vladi Francije, je dosledno dajal potuho in moralno podporo Mussoliniju in Hitlerju. Ob času Mussolinijevega napada na Abesinijo je bil Laval oni, ki je ovrnil sankcije Lige narodov proti Italiji in naposled je preprečil embargo na olje, ki ga je Mussolini najbolj potreboval za svoje roparske pohode. Sploh je Laval storil vse, da je fašistom in nacistom v Italiji in Nemčiji pomagal do oboroženja in moči.

Zdaj je napočil čas, da Laval dobi plačilo od Hitlerja; ker veruje v Hitlerjevo zmago in nacijski "novi red," smatra za svojo dolžnost, da v tem važnem momentu priključi Francijo k Hitlerjevemu bojnemu vozu. Zdaj ni nobenega dvoma več, da Hitler lahko dobi od višinske Francije vse, kar ta Francija ima—da lahko dobi francosko bojno mornarico ob prvi priložnosti.

Angliji gre kredit, da ni nikdar zaupala lutkam v Vichyju in vedno je svarila Združene države, naj bodo previdne. Ne tako Cordell Hull, naš državni tajnik. Njegova apizarska politika je bila, da je treba držati prijateljske stike z Vichyjem baš zato, da ne pride francosko bojno brodoge v roke Nemčiji. Iz tega razloga je Amerika doslej prezirno gledala na gibanje "svobodnih Francozov" pod vodstvom generala De Gaulle in pritisakala je na Anglijo, naj ne prizna tega gibanja, da ne užali Višijancev. To je krivo, da se general De Gaulle še danes bori na svojo pest—nepriprazen od demokracij—kljub temu, da kontrolira veliko francosko kolonijo na ekvatorju v Afriki.

Kaj bo zdaj? Tudi Hullu mora biti zdaj jasno, da je višinska Francija pod Lavalom na strani—Nemčije in kot takšna je sovražnik Združenih držav, ki so v vojni z Nemčijo. Nemogoče je, da bi bila ta Francija hkratu prijatelj Nemčije in Amerike. Milijoni Francozov, ki sovražijo Hitlerja in njegovega hlapca Lavalu, danes vedo, da je višinska Francija spet v vojni, in sicer ob strani Nemčije proti Angliji in Ameriki—in ničesar si tako ne žele, kakor prihoda anglo-ameriške armade na francoska tla, da jih osvobodijo iz strašne sužnosti in ponižanja.

Kaj naj zdaj Amerika stori, da odtehta Hitlerjevo zmago v Vichyju? Uverjeni smo, da v Washingtonu in Londonu dobro vedo, kaj je treba storiti. In brez odlašanja! V štirindvajsetih urah! Uničenje francoskih bojnih ladij, kjer koli so! Okupacija Martinika, Guadeloupe, francoske Gvineje, Madagaskarja, Dakarja in francoskega Maroka! Prelom z Vichyjem in popolno priznanje De Gaulle in njegove svobodne Francije!

Ameriški fašisti—mesije

William Dudley Pelley, vodja ameriških fašistov, katerim je dal bleščeče ime "Srebrne srajce," je pred leti objavljal v American Magazine članek z naslovom "Seven Minutes in Eternity." V tem članku je govedal, kako ga je "obisjal žarek iz nebes in ga obdaroval z nezmisljivostjo." Njegova misija od tistega časa je, da publicira krščanske liste in zbira okoli sebe krščanske ljudi, ki so "tako srečni, da jih doseže in privede nanj njegov nebeški žarek..."

Razume se, da je v Ameriki dovolj ljudi, ki jih "doseže žarek" in tako je imel Pelley vsa ta leta—in še danes ima—pristaše, ki so mu dajali denar v veri, da je on mesija, ki ga je Bog poslal Američanom, da jih odpelje "iz ameriško-egiptovske puščave v obljubljeni deželo." Pelley je imel dovolj denarja, toliko ga je dobil, da je lahko ne samo tiskal svoje mesijanske liste—zadnji, ki ga je vlada ustavila, se je imenoval The Galilean (Galilejec)—temveč je tudi lahko špekuliral z zemljišči in vrednostnimi papirji, vsled česar je prišel v konflikt z zakoni.

Iz tega je jasno, da ameriški fašisti—Pelley ni sam, je še mnogo drugih—operirajo s psihičkim mesijanizmom in "razodetjem" ter apelirajo na religiozne ignorante in fanatike, katerih se ne manjka v Ameriki.

Demokracija ima pred seboj kolosalno delo, če hoče priti čim prej do veljave in prodreti v široke ameriške mase. Začeti mora sistematično izobrazbo. Začeti mora s poljudnimi šolskimi tečajji za odraslo prebivalstvo.

Glasovi iz naselbin

Po jubileju zbora Svobode

Detroit, Mich.—Koncert pev-skega zbora Svobode, kateri je bil podan na velikonočno ne-deljo s sodelovanjem zbora Zar-je iz Clevelanda, je vseskozi do-bro uspel. Program je vodil predsednik Svobode J. Förbas. Pred izvajanjem točk je bivši član in prvi predsednik J. Ko-tar orisal nekoliko zgodovine zbora ter občinstvu predstavil edinega v vseh 25 letih vztraja-jočega člana zbora R. Potočnika in mu v imenu Svobode podaril mali dar za njegovo vztrajnost.

Med govorom je omenil tudi bivše zborove pevovodje, med katerimi je naš marljivi in vztrajni pevovodja John Ber-lizg vodil zbor skozi 17 let. Ra-di vsakdanjega dela za obrambo mu ni moglo prihajati na vaje in poučevati zbor in je pevovod-stvo izročil naši sedanjji pevovod-kinji in dobro podkovani pian-istini Josephini Stular, kateri je bil podarjen tudi šop cvetlic. Naš John Berlizg pa še zmiraj pomaga zboru v vseh ozirih. Ako ga različni šihiti ne ovirajo in mu dopuščajo, pride na vaje ter pomaga peti sedaj tenoristom in zopet basistom, kakor tudi pevovodkinji, ako potrebno.

Ne bilo bi prav, ako bi ob-enem ne omenili tudi naših dolgo-letnih članic zbora ter vednih razpečevalk vstopnic in predpo-daj, ki se kar kosajo, katera jih bo več razpečala. In te so mrs. Jurca, ki je pri zboru že 22 let, in mrs. Junko, ki je članica zbor-a že 17 let. Prišteti je treba še mrs. Potočnik in mrs. Spental, kateri nič kaj radi ne zaostaja-ja z razpečevanjem vstopnic in sta tudi precej stari članici zbora.

Nadalje moramo dati zahvalo našim podpornim članom zbora, kateri so vedno pripravljeni, da nam pomagajo pri naših prire-ditvah. Ravno tako našim ku-haricam in kelnaricam.

Prisrčna hvala tudi Zarjanom, kateri so nam s svojim krasnim petjem pripomogli k izboljšanju programa. V počast fantom-pev-cem Zarje in Svobode, kateri so bili poklicani k vojakom, je Zar-ja zapela pesem "Oj mili dom," katera je jako pretlesla in ganila matere, katerih sinovi so bili po-klicani k vojakom, ter zrosila njih očesa. Posebno je pa ome-njena pesem zrosila oči pevki Zarje Josephini Turkman, kate-re brat (tudi pevec Zarje) se na-haja pri vojaki. Na vse načine je skušala zaustaviti jok ter pe-ti s svojimi pevci in pevkami, ampak ni šlo.

Z Zarjani je prišlo tudi nekaj drugih Clevelandčanov, med te-mi Zorko in "večni popotnik" Jankovič. Zadnji se je po pro-gramu večinoma držal v kuhinji. Zakaj neki, je zame uganka. Ra-di kuharic prav gotovo ne, ker iste so bile vse omožene in pri-lezne, in lahko bi stvar prišla Cilki na ušesa. Kaj pa, če radi ž...? Tudi njemu so se oči zrosile, ko je stopal iz dvorane proti busu za domov, če se ne motim.

Naš aktivni pevec Adolf Kos je moral v kurnik blagajnika in tam voditi račune koncerta pre-ko 12 ur. On se nikoli ne ustraši dela pri zboru. Včasih pošlje v Prosveto tudi vzpodbujevalni dopis za pristopanje k zboru.

Podporno članico mrs. Mezgec porinejo navadno v Kurnik za obešanje oblek. Podpornega čla-na J. Gruma pa zopet v kurnik za prodajanje vstopnic.

Kako so jim stregli s potico to-rajzo, mi ni znano, kajti tudi jaz sem bil zaposlen pri omizju ječmenovca. J. Šmaltz, A. Ser-doner in nekaj drugih so imeli tudi precej ur dela, posebno Šmaltz. Največ ur je pa naredi-la mrs. Jurca, ker poleg kuhinje je morala tudi vse pripraviti in drugim kuharicam direktive da-jati. Koliko plače so vsi ome-njeni delavci imeli, mi ni znano. Najbrže so jim dali samo 60 mi-nut na uro.

Po programu sem se seznanil z nekaterimi pevci Zarje, med temi s prijaznimi starima fanto-ma J. Krelbenom in J. Treb-cem. Zadnji ima že precej sre-brne lase, dasi je 10 let mlajši od podpisanega. Torej Svoboda in Zarja imata vsaka po enega pevca s srebrnimi lasmi.

Zbor Svoboda se zahvaljuje vsem, kateri so delali pri kon-certu, kakor tudi občinstvu za obilo udeležbo. K jubilejni pro-slavi zborove 25-letnice sta tele-grafično poslala čestitke Joško Oven, soustanovitelj zbora, in aktivna članica zbora Urška Grum, katera se že delj časa na-haja v bolnišnici in isti dan, ko je poslala čestitke zboru, je pre-jela transfuzijo krvi. Hvala obe-ma, Urški pa želi zbor hitrega okrevanja, da se kaj kmalu po-vrne v naše vrste.

L. Junko.

Koncert v počast skladatelju Savinu

Chicago.—Prihodnjo nedeljo, 19. aprila, se vrši jubilejni kon-cert k 35-letnici delovanja na glasbenem polju profesorja in skladatelja Aleksandra Savina. Koncert se vrši v dvorani American-Bohemian, 1436 W. 18th st.

Koncert bo otvoril srbski zbor Branko Radicevich, ki bo zapel nekaj najboljših Savinovih skladb. Med drugimi bo v iz-črpih podal tudi njegovo glas-beno dramo "Dekle iz Macedonije". Pri tem delu je sodelovala tudi Savinova žena, ki je spisa-la besedilo za arije, duete, seks-tet in za zbor.

Na tem koncertu bo sodeloval tudi znani češki pevski zbor Li-ra, kakor tudi slovenski zbor Prešeren, oba pod vodstvom mr. Kubine. Navzok bo tudi jugo-slovanski poslanik v Washingto-nu Konstantin Fotich. Vstopni-na h koncertu je od 55c do \$1.10, vključivši davek.

Pub. odbor.

Je sit "Dvonožca"

Milwaukee.—Ko sem se v kri-lcu kobacal okrog ognjišča, mi je stara mati pravila take istorije kot jih sedaj čitamo v Prosveti. Takrat sem seveda rad poslušal take pravljice, ker se še nisem zavedal, kaj mi pripoveduje.

Ali da sedaj čitamo kaj takega v Prosveti—nak, ta "Dvonožec" mi pa že želoce obrača. Seve-da, Frank Barbič bo rekel, če nečeš brati, pa pusti. Je že res, ali vprašanje je, ali spada taka otročarija v Prosveto ali Mla-dinski list. Vsako bedarijo lah-ko prežveči, ako jo dobiš samo eno žlico, če te bom pa futral z njo dan za dnevom, teden za te-

dnom, se ti bo pa želocec spun-tal.

Ako bi jaz imel kako besedo pri delitvi medalij, bi dal tri krompirjeve sledečim: Eno pisa-telju Ewaldu, drugo prevajalcu Bolkatu, tretjo pa uredniku Prosvete. Kolikokrat smo že či-tali, koliko črnila in dragocene-ga prostora se porabi v Prosveti za prazen nič.

Rešuje se tudi vprašanje Ju-goslavije, Primorcev, Korošcev, Stajercov, Kranjcev, Kočevar-jev, Macedoncev, Kastavcev, Bovčanov, Benečanov, Kotarjev, Zaloščanov, Heintarjev, Briv-cev, Ipavcev, Čoklarjev, Tolmin-cev, Kraševcev, Istrijanov in—psicarjev. Ubogi kraljiček Pe-terček!

Nedavno sem čital, da je umrl rojak, rojen v Soči. Bolj pravil-no bi bilo, če bi se glasilo, da je bil rojen v vasi Soče. Kakor mi je moja mati pravila, sem bil tudi jaz rojen v Soči in tako tu-di moja dva brata in štiri se-strictre. Vse nas je prinesla vsa-ka babica iz Soče, kot nam je pra-vila mati. In tako smo šli otroci večkrat k Soči in gledali z mo-stu, če bomo pod njim videli kakšnega fantka ali deklico, ali nismo nikdar nič videli. Na vprašanje, zakaj jaz nikoli ne vidim nobenega otroka v Soči, mi je mati odgovorila, da jih ba-bica lovi samo ponoči in če ga hočem videti, moram iti na most ponoči. Ampak od tega mi ni bilo, ker so govorili, da ponoči tam straši.

In potem še dobiš človeka, ki pravi, da kar te je mati učila, tega se tudi drži. Ampak če je bilo to njeno učenje resnično, potem je vse skupaj—bunk.

Frank Gabr.

Pripomba uredništva: V "Dvo-nožcu" je v povestni obliki po-ljudno orisan razvoj primitivne človeške družbe v sivi davniini, kakor tudi, kako je nastal pre-mog itd. Povest se čita kot "pravljica", toda jedro—vsebi-na—je znanstveno.

Glas iz Minnesote

Chisholm, Minn.—V severni Minnesoti se je začela narava zopet prebujati. Sicer so še no-či in jutra zelo mrzla, popoldne se pa ob jasnem dnevu zelo ogreje. O prihodu pomladi nam naznanjajo razne ptice, ki so v majem številu že tukaj, in za čisti zrak v višavi, ker se vidi v njem, da ni več daleč na južno stran od nas, kjer se je že pre-budila zaželjena pomlad.

Zatorej bomo tudi mi tukaj na severni strani naše države kmalu zelo zaposleni na naših skromnih kmetijah. Naša polja niso tako prostrana kakor so na srednjem zapadu, ampak so zelo rodovitna. Krompir, pomladna pšenica, ječmen, oves, sočivje in različna zelenjava zelo dobro obrodijo, in to vse v dobrih sed-mih tednih, ko posejemo in po-sadimo in že začnemo pospravl-jati s polja.

To leto je za nas na železnem okrožju zelo važno za vsakega, kdor more le še kaj delati, tu-di tisti, kateri nimajo svoje zemlje za obdelovanje. Tukaj je še po nekaterih naselbinah veliko prazne zemlje, ki je jako dobra za rast. Vsaka družina bi mogla imeti zadosti krompirja, zelja, fižola in druge zelenjave, samo malo truda skozi leto, pa bomo imeli vseh stvari zadosti. Boljše je malo delati, kakor pa po mestu hoditi.

In če malo pomislimo, koliko je to vredno za nas in to ravno sedaj, ko smo v svetovni vojni. Manj živeža bomo kupovali, več ga bo ostalo za ameriške vojake in delavce, ki delajo v tovarnah

in rudnikih. Pričakovati mora-mo, da vojna bo dolga in ne po-naši krivdi, kakor tudi ne po-krivdi predsednika Roosevelta, ampak več po krivdi tistih, ki so kričali lansko leto na Roosevel-ta — "father" Coughlin, Lind-bergh, Wheeler, Nye in Co.

Poslati bo treba živeža tudi zaveznikom preko morja in če bo moglo, tudi jugoslovanskim vojakom, ki se upirajo Hitlerju pod vodstvom generala Mihajlo-viča. Združene države bodo mo-rale vse podpirati. Naša vlada skrbi za svoje vojake, da imajo zadosti živeža in obleke. Ni ta-ka kakor je japonska, ki deli svojim vojakom po dve unči su-rovega riža na dan, potem jih pa goni v klavnico kakor živino. To se je pokazalo v zadnjih par mesecih, ko jih je na tisoče in tisoče padlo, in velikokrat so bre-dili do pasa globoko vodo. Zatorej je vredno, da se tudi mi malo potrudimo in pomagamo, kar moremo. Vojna zmaga bo na naši strani, kjer bo več kruha. Zatorej bo Amerika zmagovita v tej vojni.

In še nekaj je vredno omeni-ti, to je glede pomoči za staro domovino. Dolžnost je vsakega Jugoslava, da pomaga kolikor more. Kdor ima več, da lahko več, kdor ima manj, da pa ma-lo, tudi 25 centov je dobro. Pri-pravljeni moramo biti. Nihče nam ne more povedati, kdaj bo ta vojna končana. In če bi sre-ča potekla, moglo to leto. Nič se ne ve, kaj vse se lahko pri-peti ono stran morja. Lahko se pripeti, da zmanjka živeža in to bi ustavilo vojno. Zatorej bi mo-ralo biti nam vsem pred očmi, da bi imeli v pomožnem fondu vsaj pol milijona dolarjev. In to ni velika vsota, ker nas je ve-liko tukaj v Združenih državah.

Vedeti moramo tudi, da mi ne bomo pošiljali denarja, dolar ne bi bil tam nič vreden, ker se ne bi moglo nič dobiti zanj. Če ni blaga, ni tudi zlato nič vredno. Nakupiti bi morali tukaj žive-ža—pšenice, koruze in drugih potrebščin. Nekaj jugoslovans-ke trgovske mornarice je ušlo Hitlerju, da je ni pograbil, in ta bi lahko odpeljala ves živež od tukaj v Jugoslavijo po vojni.

Seveda, nekateri ljudje že se-daj silijo, da bi poslali denar v domovino s posredovanjem pa-peža, ampak če bi se to delalo, smo mi tukaj lahko prepričani, da ne bi tam siromašni rojaki nič dobili. Vsem drugim Jugo-slovanom, kateri so zapustili do-movino pred in med vojno, mi ne moremo pomagati, izvzeti so vojni ujetniki. Njim se lahko pomaga skozi Ameriški rdeči križ.

Včasih se sliši, da Amerika preveč pomaga Angliji, da bo po vojni zopet ona gospodar in da Amerika naj bi branila sama se-be, Anglijo pa pustila na mru. Seveda, če bi bilo tako, potem bi bilo ravno prav za Hitlerje-vo bando. To mi sedaj lahko re-čemo, da to je naša vojna, če bo-mo pravilno delali. To je dru-gačna vojna kakor je bila zra-nja. Niso vsi kapitalisti in ne-verski voditelji preveč vneti. Vidi se, da jih je tudi nekaj ta-kih, ki bi rajši videli, da bi bil Hitler naš zaveznik kakor pa Stalin. Jaz ne vem, zakaj se ta-ko bojijo. Ruski narod pomaga sedaj toliko nam kakor sam se-bi. Zato je dolžnost Amerike, da jim pomaga kolikor more. Rusija je pokazala, da je dober zaveznik Amerike.

Ovire tudi delajo burbonski poslanci v Washingtonu, ki čve-kajo in grmijo proti unijskemu delavstvu, namesto da bi pom-a-gali pospešiti delo v vojnem na-poru, da bi čim prej premagali Hitlerja in Japonca. In ravno ti burbonci mečejo krivdo na delavce, da premalo napravijo v tem času. Predsednik Roose-velt in D. M. Nelson sta že več-krat poudarjala, da delavci de-lajo kolikor največ morejo, da pospešijo produkcijo.

Ravno danes sem čital poro-čilo Donald M. Nelsona, glav-nega nadzornika za vojno pro-dukcijo, ki pravi, da je bilo v mesecu januarju in februarju izgubljenih v stavkah le 101,140 dni. Razumljivo je, da vse take delavske spore napravijo druž-be same. Pogodbe potečejo, ki so jih imele z organiziranimi delavci, novih pa nočejo podpisi-sati. Torej to ni krivda delav-cen, ampak ta krivda pade na denarne mogotce, katerim ni ni-koli dovolj profita. In obenem si mislijo, da je sedaj čas, da bi muzej.

delavce zopet zaslužiti. Ne je tovarnarjev, ne vsi, ki za-čujejo, da he gre delo zado-hitro naprej. Tako se sliši poročil iz velikih mest. In je precej burboncev v Washi-tonu, ki tega nočejo videti.

To leto bodo zopet volitive kongresnike in po nekaterih žayah bodo volili tudi senato-r Bilo bi dobro, da bi se ameri-voilci sedaj malo naučili, da poslali v kongres može, ki bi pomagali predsedniku Roose-veltu v tem težkem času, da ne imel toliko sitnosti s posla-kakor sedaj. Mnogim ni do drugega na mislih, kako napraviti visoko penzijo za velike denarne mošnje. Za-lavce se ne brigajo, ozroma po njih udrihajo. Skoda je, nimamo sedaj zadosti kon-gresnikov in senatorjev v Washi-tonu, ki bi bili zmogni napra-viti postavbo, da bi ameriške de-ve vzele pod svojo kontrolo kapital, delo in cene. In če-bilo to, potem se ne bi bilo ba-ti ameriškem ljudstvu ne-nega pomanjkanja. Če bi la-tako naprej, se je bati, da dobila reakcija moč in vzela svojo oblast vse človeške da-ne, delavci bi pa morali biti dovoljni z vsako najmanjšo loščino. Po vojni pa ne bo-ko milijonarjev, ampak bodo mi milijardarji. Upam, da tega ne bo prišlo in da bo po vojni boljša človeška družba vsem svetu.

Velika večina ameriš-kega ljudstva je previdna in pom-ka največ more predse-da Rooseveltu. Predsednik je kazal s svojim delom, da je pravem mestu, in vsi njegovi vori pred napovedjo vojne pričajo. Na primer, ko je go-voril v Washingtonu dne 24. je 1941 pred prostovoljci, ki so šli v Belo hišo, in ravno-tas je bilo videti pomanjka gasolina na vzhodu. In ka-on rekel? On se je izrazil, če-to njemu zelo čudno vidi, manjkanje gasolina tukaj. Pre-sednik Roosevelt je bil v govorih lansko leto zmer-pravem. V mesecu juliju sta govorila na radio tudi man Thomas in Gerald Ny- v svojih govorih pokazala, sta bila o svetovni situaciji poučena, čeprav sta drugo-izobrazena človeka.

Če bi bili opštevali prej seveltova priporočila, bi bila nes Amerika na boljšem a-šču. Ker je on neustrajno zelo previden človek. Vsi-mo, da bo imel predsednik sevelot od sedaj naprej, dokle bo premagal Hitler in Japo-zadosti podpore od vseh at-Upati je in vidi se, da je B-začel izgubljeni moč tudi nemškemu narodu. Ampak v-ke stvari so zelo umetno pr-te.

Predno skončam me dolžnost, da omenim gledi-kampanje pri Slovenci na-ni podporni jednoti, ki se bo-daljevala še nekaj več kak-mesecev. V tem času naj-nam vsem največ v mislih v-šem prostem času, da prid-ko kolikor največ novih član-ko zmaga za našo jednoto. m-mimo si cilj, naj povprečno-ka dva dobrostoječa člana d-ena enega novega člana, da-tudi mi poslali 25 novih čl-v glavni urad jednote, kaka-jih na Evelethu.

In obenem priporočam po-onim, kateri zmorejo, da kupite kolikor največ je m-če vojni bondev in znan-ko nam bo enkrat vsem prav-šlo. S tem pomagamo Am-ki in hranimo sami sebi.

Frank Klune, zastopnik

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 17. aprila 1942)

Domache vesti. V La Sallo je umrla Gizela Mauser, član SNPJ.

Delavske vesti. Stavka r-jev se dobro nadaljuje.

Ameriške vesti. Ataman-sonov je še vedno v zapora-noče nihče postaviti por-zanj.

Inozemstvo. Delegatje A-je in Francije se ne morejo-diniti v Genovi.

Sovjetska Rusija. Prva-va sovjetov v Genovi je bila-mora ves svet odločiti o-

Ruski vojaki v akciji v neki vasi na severni fronti.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Vesti o četnikih po radiu

Sonja Tomara, dopisnica New York Herald Tribune, ki čisto piše o dogodkih v zvezi z odporom jugoslovanskega naroda, je posvetila svoj članek dne 9. aprila radijskim poročilom, ki jih vsak dan oddaja tajna radijska postaja generala Draže Mihajlovića v Jugoslaviji. Neko tako oddajo sta poslušala na sprejemni postaji Jugoslovanskega informacijskega centra v Forest Hills dr. Svetislav Petrović in dr. Milan Herczeg, o čemur g. Tomara piše:

Sprejem je bil izvrsten, čeprav so nemške in italijanske postaje poskušale motiti "tajno postajo Sumadijo", kakor jo imenuje četniški govornik. Oddajo je bilo mogoče slišati do konca. Govornik je govoril v prosti srbohrvaščini, skoraj kakor človek z dežele, a ognjevit in navdušen:

"Bodite potrpežljivi, kajti samo potrpežljivost bo rešila Srbijo in našo veliko Jugoslavijo. Bratje Srbi, združite se proti Švabom, ki so uničili vaše domove. Na dva načina lahko pomagamo nam ni našemu voditelju Draži Mihajloviću: s tem, da z orožjem v roki stopate v naše vrste in s tem, da nam dajate hrano, obleke in poročila.

Puške niso edino orožje. Potrebna so nam tudi vaša srca. V teh dnevih preizkušenj moramo med seboj razdeliti vse, kar imamo.

Lansko žetev smo že porabili, do nove pa je še dosti časa. Razdeliti si moramo naše zadnje drobtine, kajti, če ne pride pomoč, bomo skupaj umrli. Zavedajte se, da so naši gozdovi polni borcev-mučnikov, ki živijo življenje divjih zveri. Najdite jih, dajte jim jesti, dajte jim preobleke. Kdor pomaga bratu v viteški potrebi, pomaga materi Srbiji. Maščevanje in kazneni izdajalci bo prišla pozneje. Bog čuvaj Srbijo!"

Nagovoru sta sledili dve zadnji kritici jugoslovanske narodne himne.

V svojem članku časnikarka prinaša znane podatke o herojskih borbah Draže Mihajlovića in njegovih neustrašenih četnikih in o izdajalski vlogi "poglavnik" Pavličić in ostalih kvizlingov in nadaljuje:

"Kje je glavno bivališče generala Mihajlovića, ni mogoče sporeti. General se seli iz kraja v kraj, a njegova radijska postaja je, kakor se zdi, nekje v divjih planinskih predelih Črne gore. V neki zadnji radijski oddaji so se četniki pohvalili, da imajo tudi nekoliko letal. Nekoliko so jih dobili od zunaj, druga pa so verjetno njihovi mehaniki sestavili iz delov in motorjev sestreljenih nemških in italijanskih letal.

Jugoslovanska vlada se zaveda, da četniki ne morejo nadahlevati borbe, če kmalu ne dobe pomoči v orožju, strelivu in hrani. Branko Čubrilo, minister za prehrano, in letalski polkovnik Dragutin Savić sta nedavno prišla v Združene države in poskušali organizirati pomoč četnikom po lend-lease aktu.

O vsebini njihovih uradnih zahtev ni ničesar znanega, vendar pa se domneva, da bi hoteli nekoliko bombnikov, ki bi nosili pomoč generalu Mihajloviću s Srednjega vzhoda. Če bi Mihajlovićev četne bile premagane, bodisi z lakoto, bodisi z orožjem, bi izgubil zadnji otok odpora v Evropi.

V Srbiji so šest nemških divizij zamenjale madžarske in bolgarske divizije. Zdi se, da so Italijani izgubili nadzorstvo nad Črno goro. Jugoslovanska vlada poroča, da so četniki že čisto prodrli do Jadranskega morja."

Hrvat ne marajo nacijev
Po prvotnih angleških radijskih poročilih angleškega radija je 2000 Hrvatov od 6000; kolikor jih Nemci poslali na rusko bojišče pobegnili na rusko stran, druge pa so poslali nazaj domov kot "politično nezanesljive".

Italijanske izgube na Balkanu
London, 10. aprila (UP). — O poročilih italijanskega radija so Italijani v mesecu marcu izgubili na Balkanu 710 vojakov, od

katerih jih je 352 padlo v bojih, 358 pa jih je izginilo brez sledu.

V zvezi z Mihajlovićevo borbo in nemškim ultimatomom

Belgrad, 10. aprila. — Nacijski list Novo Vreme priobčuje besedilo nemškega ultimatumu generalu Draži Mihajloviću. Besedilo se glasi:

"Policijska oblast s tem poziva generala Draže Mihajlovića in vse voditelje četniških oddelkov v Srbiji, da se predajo v roku petih dni. Če se ne bodo pokorili ukazu, bomo prišli člani njihovih rodbin in jih kaznovali za vse posledice nadaljevanja odpora. Prav tako bomo zaprili tudi sorodnike vseh, ki imajo kakršnokoli zvezo z generalom Dražo Mihajlovićem, njihovo imetje pa bomo zaplenili.

London, 10. aprila (UP). — V odgovor na nemški ultimatum je Mihajlović začel s pomladensko ofenzivo v Jugoslaviji. To je tudi njegov odgovor na grožnjo generala Nedića, da bo ubil vseh 16.000 talcev, če ne bo četniška vojska takoj prenehala z delovanjem proti zasednim oblastem. Mihajlović je vest o nemškem ultimatu sporočil po svoji tajni radijski postaji.

Pismo iz New Yorka

April 10, 1942.

Koncem marca se je vračal skozi New York v Evropo predsednik poljske vlade in izgnanec, general Sikorski. Znano je, da se je mudil nekaj časa v Washingtonu, kamor ga je bila prignala skrb za bodočo mejo njegove domovine. Tu v New Yorku so mu priredili odhodnico in so seveda skušala izveči iz njega kolikor mogoče veliko izjav. Verno so poslušali vsako njegovo besedo ne samo njegovi lastni ljudje, ameriški Poljaki, ampak tudi reporterji raznih ameriških časopisov.

Dvoje njegovih izjav so zelo hlastno zabeležili. Prva je ta, da se je Sikorski izrazil brez vsakega pridržka za sodelovanje z Rusijo v vojni zoper Hitlerja. V tej reči ni skušal delati razločka med Rusijo in Sovjeti, med rusko vojsko in boljševiki. Brezpogojno pomoč Rusiji v tej ogromni borbi!

Druga izjava se je tikala povoda, radi katerega je bil prišel v Ameriko in se mudil v Washingtonu. To je skrb za bodočo mejo nove Poljske. Kakor znano, se Stalin ni hotel nič jasno izraziti glede tega vprašanja, ko je sklepal v Moskvi pakt s Poljsko. Zato je Sikorski hotel v Washingtonu...

Človek bi mislil, da je hotel Sikorski pridobiti Roosevelta za to, da bo že vnaprej pristal na poljske meje, kakor si jih predstavlja Sikorski, ali celo obljubil kak pritisk na Stalina v tem pogledu. Pa ni bilo tako. Sikorski je od Roosevelta skušal eno izposlovati. In to je izjava, da se nobene meje ne bodo delale — na papirju, seveda — dokler traja vojna. Nobene izjave naj se ne podajajo o teh rečeh, vse naj počaka do konca.

Na videz prav majhna zahteva, toda ko je Sikorski dajal v New Yorku na svoji odhodnici izjave, je z zadovoljstvom poudaril, da je svoj namen popolnoma dosegel. Pohvalil se je, da ima od Roosevelta zagotovilo, da se ameriška vlada ne bo spuščala v naprej v te reči. Vprašanje mej ostane odprto in se bo

London (posebno sporočilo JIC po radiu). — Londonski Times piše v zvezi z nemškim ultimatomom Mihajloviću: "Surovi ukrepi Nemcev so očitno njihov zadnji obupni poskus zatreti nezlomljivi odpor jugoslovanskih rodoljubov. Nemške grožnje so nov dokaz, da so se vsi poskusi in borbe proti generalu Mihajloviću ponesrečile. A oni dobro vedo, da bodo vse surovosti proti narodu, kakršen je jugoslovanski, malo zalegle. Jugoslovanski narod se z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolago, bori za svojo svobodo.

Carigrad, 10. aprila (ICN). — Nedavno je v okrožjih Toplice in Jablanica prišlo do ostrih bojov med četniki in Nedićevimi četami v službi nacijev, ki jim pomagajo bolgarski oddelki. V vasi Vojniku, jablansko okrožje, so jugoslovanski rodoljubi napadli večji bolgarski oddelki in ga uničili. Bolgarske čete so se masčevale nad prebivalstvom s tem, da so porušili dve sosednji vasi in pobili prebivalstvo. Starce, žene in otroke so pokosili s strojnimi.

Bolgarsko vojaštvo je napravilo še drug strašen zločin v bližini Niša, kjer imajo koncentracijsko taborišče z mnogo sto jugoslovanskimi rodoljubi. Z njimi so ravnali strašno. Pred kratkim so ujetniki ubili dva stražarja in pobegnili. Nemške in bolgarske čete so nato obkrožile taborišče in pobile vse ostale ujetnike.

Še najbolj potrebno se mi pa zdi, da se taki shodi in celokupno gibanje za povrnitev izgubljenih krajev vrši za to, in to že sedaj, da bomo sploh prebujeni takrat, ko bo treba imeti na široko odprte oči. Če se ne bomo zdaj prebudili in razgibali, zadnji hlp se tudi ne bomo.

Vprašanje je delikatno in je treba z njim tudi delikatno ravnati. Nardžić.

99% prošenj za nameščenje inozemcev odobrenih

Več kot 99 odstotkov prošenj, da se dovoli nameščenje inozemcev za posebno vojno delo, je bilo odobrenih s strani federalnih departamentov za armado oziroma mornarico.

Delodajalci so dobili dovoljenje od teh dveh oblasti za nameščenje več kot 99 odstotkov iz med mnogih tisočev inozemskih delavcev, ki so jih hoteli uposliti pri tako zvanih "klasificiranih" vladnih kontraktih tajne, zaupne, omejevalne narave, kakor je izjavil dr. Will W. Alexander, šef oddelka za manjšinske skupine v Labor Division War Production Boards.

Ob tej priliki je dr. Alexander tudi poudaril, kaj je vlada storila, da se sploh konča diskriminacija pri upoševanju, in opozoril na dejstvo, da je predsednik svoj čas izdal "eksekutivno odredbo," ki prepoveduje diskriminacijo (zaposlavljanje) iz razloga plemena, vere ali narodnostnega izvora in nalaga, da od tedaj naprej naj bo v vsakem kontraktu učvrščena določba, vsebujoča pogoj, da ne bo diskriminacije.

Sikorski in njegovo potovanje v Washingtonu, bolje rečeno, namen njegovega potovanja v Washington, nam mora biti povod, da se nekoliko ustavimo in stvar trezno premislimo. Roosevelt in drugi taki odločilni činitelji ne bodo ravnali drugače z ostalimi predstavniki evropskih narodov, kakor ravnajo s Sikorskim. Njim se očitno zdi, da so že v veliki meri ustregli, če obljubijo to, kar so obljubili Sikorskemu: Določite

vanje mej naj ostane do konca vojne!

Po mojem mnenju je ta dogodek s Sikorskim nam lahko vsaj v delno tolažbo, deloma tudi v pouk.

Tolažba je taka: Če je Sikorski izposloval Rooseveltovo izjavo glede Poljske, bo to načelo držalo tudi za druge. Recimo naravnost, — držalo bo tudi za grofa Sforzo. To se pravi, da tudi ta mož ne bo mogel vnaprej iztisniti iz Roosevelta izjave, da bo Italija imela po vojni take in take meje. To je za nas Slovence vsaj delna tolažba in upanja nam ni treba izgubiti.

Na drugi strani je pa to nam v pouk in mora biti. Pouk je pa ta, da spoznamo svoje pogreške, če smo preveč nepočakani in stopamo pred zastopnike Jugoslavije s prevelikimi zahtevami. Sikorskega zgled pove do volj glasno, da zahtevamo nekaj takega, kar je naravnost nemogoče pred koncem vojne.

S tem nočem reči, da so shodi in resolucije naših Primorcev in Korošcev tudi pogrešena stvar. Nikakor! Naši Primorci in Korošci so večinoma ameriški državljani. Kot taki imajo več pravice, da nekaj zahtevajo od Roosevelta, nego jo imajo zastopniki Jugoslavije v danih razmerah. Amerikanci lahko zborujejo in pošiljajo resolucije na vse strani, pa kak Sforza ne bo nastopil zoper njihove zahteve, ne bo jim javno nasprotoval. In to je že nekaj. Če bi se pa oglasil kak nedržavljan, ameriški gost, zastopnik prekmorske dežele, in tako glasno in šumno zahteval odločitev glede bodočih mej, se bo Sforza oglasil in napravil zmedo.

Tudi Roosevelt seveda ne bo svojega stališča spremenil. Vendar bodo ostale resolucije v njegovih predelih in ob koncu vojne se bo lahko jugoslovanska vlada nanje sklicevala, in z njo se bomo lahko spet mi nanje sklicevali.

Še najbolj potrebno se mi pa zdi, da se taki shodi in celokupno gibanje za povrnitev izgubljenih krajev vrši za to, in to že sedaj, da bomo sploh prebujeni takrat, ko bo treba imeti na široko odprte oči. Če se ne bomo zdaj prebudili in razgibali, zadnji hlp se tudi ne bomo.

Vprašanje je delikatno in je treba z njim tudi delikatno ravnati. Nardžić.

"Mnoge izmed najboljših izdelovalcev orodja (toolmakers) v tej deželi je najti med nenaturaliziranimi tujerodnimi državljani in zato so ti delavci jako važni del naše delavske zaloge. Ne moremo doseči največje produkcije brez njih," je rekel dr. Alexander. "Ker je pretežna večina teh delavcev nedvomno lojalna in najboljša zaščita, ki jo ta dežela more imeti proti temu, da bi bili kaj drugega, je ta, da jih pustimo delati."

Najlažje sredstvo, da se ustvarijo petokolonci in saboterji, je to, da se ljudje vržejo na cesto brez dela," je dodal.

Common Council—FLIS.

McLeish obsoja razdiralce in defetiste

Ako hoče ameriško javno mnenje z vso odločnostjo, da bomo zmagali v tej vojni, ne more biti noben neugodni dogodek nikjer na svetu več kot začasno zadržek, je izjavil Archibald McLeish, ravnatelj vladnega urada Office of Facts and Figures v govoru, ki ga je imel v mestu New Yorku. Ameriška izurjenost in složna produkcija — je rekel — bi odtehtala vse take nezgode in neizogibno zmagala.

Istočasno pa je McLeish poavril, da je vojna lahko izgubljena, ako bi ameriško mnenje postalo razdvojeno in neodločno. Potožil je, da glavni sovražniki Amerike so ameriški razdiralci — divizionisti, kot jih on naziva, in defetisti, ki jim je bolj mar za svoje privatne mržnje kot za domovino.

Kako bodo osišni strategji in propagandisti napadali prihodnje mesece, naj bo na umu in sreč ameriškega ljudstva, je rekel. Njihova strategija je osnovana na prepričanju, da ljudstvo te dežele ne more nikdar "vzdržati skupnega namena pod pritiskom vojne."

Mr. McLeish je rekel, da so sovražnik v tej borbi za ameriško mnenje je oni, ki skuša na vsak način poraziti ali izpodkopati odločnost tega ljudstva, da gre skozi vojno do popolne in končne zmage. Sovražnik je "ameriški

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave.

Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3647 W. 64th St., Cleveland, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MACLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3919 Randall St., St. Louis, Mo.
URBULA AMBROZIC, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestno okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik	263 E. 131st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN	1466 So. 111th St., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH	1937 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Cleveland, O.

Porojni odbor

ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRTABARIC	315 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARNIC	18011 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	772 E. 181st Street, Cleveland, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK ZAITZ, predsednik	2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVESEK	16202 Arvade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	1118 Snoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP	331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAL	23 Westclox Ave., Peru, Ill.

Zdravnik

F. J. ARCH	618 Chestnut St., N. S., Pittsburgh, Pa.
------------	--

defetist, ki bi rajši izgubil vojno kot napravil strašen napor, ki ga zmaga zahteva."

Opisujoč nekatere sovražnike, ki skušajo zrahljati in oslabiliti ameriški namen in mnenje, je McLeish omenil, da so ti sledeči: Potuhnjeni šepetanci v časnikih in hotelskih zbirališčih, ki se zavedajo, kaj bi pomenil ameriški poraz — pa ga hočejo — in ki dobro vedo, zakaj ga hočejo.

Ameriški razdiralci ali divizionisti, ki se boje naših zaveznikov ali jih bolj sovražijo kot pa imajo zaupanje ali ljubezen napram svojim sodržavljanom. Časnikarski izdajatelj, katerega izdajateljstvo lista služi, da lahko škoduje onim, ki jih on sovraži.

Maščevalni politiki. Ameriški bigoti, ki se boje naziranja ruskega naroda bolj kot imajo zaupanje v naziranje ameriškega ljudstva. Amerikanci, katerih patriotizem ni napram Združenim dr-

žavam, marveč napram deželi v Evropi, od koder izvirajo. Amerikanci, ki bi rajši videli to deželo premagano kot pomoč od naroda, ki so ga njih očetje ali praočetje nekdanj sovražili v drugi deželi in v drugih časih. "To je nizkotna in zaničevanja vredna družba sovražnikov", je vzkliknil McLeish. Ali "ljudstvo te dežele spoznava svoje sovražnike in jih pokliče na odgovor", je dodal.

"Mislim, da se bo ameriško ljudstvo držalo pokonci vzlice vsem izdajalcem" je rekel McLeish. "Jaz mislim, da pravično ogorčenje velikega naroda nad velikim zločinom privede Ameriko do zmage". — Common Council — FLIS.

Mladi Harry Brown je sedaj zares vzgleden fant, hvala za to novemu

Električnemu vodogrelcu

Mislite si — mene za vzglednega fanta! Naš nov električen vodogrelce je napravil pomivanje posode lažje in brisanje zahteva le par potez z brisačo ko se posoda vzame iz vode toplja in čista.

In joj, o joj, kako sem se jaz bal iti pod prho... ampak od kar imamo nov električen vodogrelce, me ni treba prav nič priganjati. Voda je vedno ravno prava.

Ali so presenečeni? Stroški gretja vode za ves mesec so veliko nižji kakor smo računali. V resnici stane le par centov na dan.

O predmetih, ki jih sedaj oglašamo

Predmeti, ki jih zdaj oglašamo, so odmerjeni v kolikor jih imamo v zalogi in onih, ki so še na razpolago brez ovire vojne produkcije.

Vse so bile izbrane radi tega ker njihova normalna potreba v domu pride ob tistem času dneva ko so naše električne facilitete več kakor zadostne sedanjim zahtevi sile za oboroženo produkcijo in civilne potrebe.

Nadalje verjamemo mi, da bo njih raba v največ slučajih celo ohranila silo in pomagala hraniti na hišnih opravkih v pomoč in korist vojnih aktivnosti.

Vprašajte radi brezplačne instalacije — liberalen popust za zamenjavo. Za podatke o električni vodogrelni postugi Obiščite vašega trgovca ali pa Commonwealth Edison Company

Skupina angleških žensk, ki se je prijavila za pomožno vojaško službo.

IZ NAŠIH KRAJEV

ZOFKA KVEDER

KAPELICA SV. JOŽEFA
(Nadaljevanje.)

— Vidiš, Meta, to je že vse lepo. Ali jaz mislim, če hočeš napraviti Bogu dopadljivo delo, daj rajša kaj ubogim. Jaz bi ti v tej reči lahko svetoval. Martinkov Jože, vidiš, pred trgovino, ima celo kopo otrok in bolno ženo. Priden in pošten mož je in res bi zaslužil podpore.

Ne more si kaj. Zda so mu še kravico zaručili in prodali. Žena, sirota, že celo leto in dalje ne more iz postelje, otroci stradajo, mož je čisto obupan. Kupi mu kravo in cela družina te bo blagovolala. To bo lepše dobro delo, kot kapelica, veruj mi. In kolikim lahko pomagati! — Saj poznaš tisto vdovo iz Podgoričan, ki je bila že tolikrat s svojo slepo punčko pri meni. Upanje je, da se otroku pomaga, samo na kliniko bi morala, v Gradec ali na Dunaj. Ali kaj, ko nima, sirota, nič. To bi bilo nekaj, Meta, stokrat bolj zaslužen, kakor vsi tisti venci in pajčolani, ki jih kupuješ za cerkev. Kaj misliš?

Meta je bila očitno v zadregi. Mencala je predpasnik med prsti in zardevala je. Neprijetno so ji bili doktorjevi ugovori, poznalo se ji je.

— I, Martinkov Jože, — je začela — res siromak je. Ali kaj se če, je že tako. Bog deli svoje križe. Kravica, kaj mislite da bi mu kravica kaj pomagala? Žena bi mu le ne ozdravila in kravico bi mu spet prodali. Kaj mislite, da ne vem? Vse se zve, gospod doktor, in Martinkov Jože je sam po celem trgu pripovedoval, da ste mu že dvakrat rešili kravico, ko je bila zarubljena zaradi davkov. Pa ni vse eno nič pomagalo!

— Ne govori tako, Meta! Ne pomagalo? Ne kaj bi mu že pomagalo. Saj bi mu bil sam spet pomagal ali od vseh strani me prosijo in človek se mora ozirati tudi na druge.

— Preveč se ozirate, preveč, gospod doktor! Ljudje so zviti, ni jim vsega verjeti. Drug na vašem mestu, bi imel že tisočake, hišo in posestvo in tisočake! Ali vi ne znate!

Doktor se je zasmel. — Ha, ha! Saj sem sam, kaj bi počel s hišo in s posestvom in s tisočaki? Tudi tako mi ni sile. — Nu, ali kaj, Meta, ali se boš premislila zaradi kapelice?

— Gospod doktor, težko je. Zaobljubila sem se.

— Kaj zaobljubila? Saj je greh, zidati kapelice, med tem, ko ljudje stradajo in cepajo od lakote in siromaštva. Saj bi bil tisti tvoj svetnik tudi bolj zadovoljen in vesel, če ga s tem počastiš, da ubogim pomagaš, kakor da mu daruješ nekaj kamenja.

— I, gospod doktor, kakor se pomisli. Tudi za dušo je treba skrbeti. In zaradi tiste slepe punčke ste že vi dejali, da jo sami pošljete v Gradec, če ne bo drugače. Slišala sem, ko ste pravili gospodu adjunktju, ko je bil zadnjič pri vas.

— A tako! In ti se bojiš, da bi jaz ostal brez sedeža v nebesih, če mi ti zasluže prevzameš. Ni se ne boj, Meta. Saj se je drugih ubogih in potrebnih: Fant od naše perice na primer. Reče imamo samo lesen kol namesto noge, ki so mu jo lani odrezali. Če bi imel umetno nogo, bi lažje hodil, ne tiščala bi ga, nobenih bolečin bi ne imel in tudi drugače bi lažje prebolel, da je pohabljen in nesrečen za celo življenje. Ne videlo bi se tako, ne bilo bi tako žalostno, kakor tisti leseni kol, ki ga ima zdaj.

Meta je vstala. — Če bi vas človek poslušal, gospod doktor, bi res mislil, da so sami reveži na svetu. In tisti fant od perice, samo ne verjemite, da mu je toliko pri srcu, če šepa. Saj je še danes žvižgal, ko sem ga srečala, ko sem

šla v prodajalnico. In komaj toliko, da me je pozdravil. In pa tudi, saj dam revežem, kar jim gre, vsak dobi kruha, kadar pride in koliko bolnikom pošiljamo juho in druga jedila.

— Ehe, Meta, samo nekaj si pozabila, da gre do tisti kruh in tista juha in tista jedila iz mojega žepa. Da, ti nisi en "Bom vam poplačaj" ne zaslužiš pri tem. Nisem mislil, da si tako trdega srca. Zaradi mene sezidaj deset kapelic, zdaj vsaj vem, kaj naj si o tebi mislim, — je dejal doktor nejevoljno in je vstal.

— Samo ne jezite se, gospod doktor, — je hitela Meta in se pomikala proti vratom. — Jaz se ne morem tako hitro premisliti. In potem, gospod župnik, — vem, kaj bi gospod župnik dejali. Vprašala jih bom.

Samo vprašaj. Reči: gospod župnik, kaj je večje dobro delo, če sezidam kapelico, ali če kupim Martinkovemu Jožetu kravico, ker nimajo njegovi otroci kaj jesti, če pošljem Mrakovemu Juriju, ki je že več kakor eno leto v postelji, v toplice, da ozdravi in da še drugim siromakom pomagam iz bolezni in nesreče. Tako vprašaj in če še potem ostaneta pri kapelici, — no potem...

Meta je odpirala vrata in ni več slišala, kaj je doktor še dejal.

Meta je bila čudovito hitro pri kraju s popravljanjem in pomivanjem. Takoj potem, ko je doktor odšel na svoj tarok k "zlatemu jelenju", se je tudi ona praznično oblekla, zavezala belo volneno ruto okrog glave in odšla k župnišču.

Tam je v veži ustavila njena prijateljica župnikova kuharica Reza. Strašno je bila radovedna in od vseh strani je hotela Meti do živga, kaj pač, da jo je privedlo k gospodu. Meta je samo na kratko odgovorjela in Rezi na jezo hitela po stopnicah navzgor.

— Saj so gospod zgoraj? — je vprašala že skoro na vrhu.

— So, so. Ali ne vem, če jim bo všeč, da kar tako prihajaš. Dol pojdi v hišerno in počakaj, jih jaz povprašam, če imajo časa.

— Ni potreba, — je zavrnila Meta precej oblastno. — Meni so gospod dejali, da lahko pridem kadar je, za me imajo zmirom časa.

Precej razgreta je stopala po hodniku in potrkala na vrata.

Gospod, ki je bil prav cvetoč in trebušen, je golorok sedel za mizo, čital časopis in pušil smokko.

— Kaj je pa vas pripeljalo? — je vprašal ljubeznivo, kajti Meta je bila zelo dobra in krotka ovčica njegove čede. Bila je v vseh bratovčinah zapisana, kolikor jih je sploh bilo v fari v navadi, goreče je nabirala članarino in druge prispevke, vselej kadar je bilo treba.

— Zaradi kapelice sem prišla, gospod župnik, — je pripovedovala Meta. — Ravno danes po kosilu sem povedala našemu gospodu doktorju, kaj da mislim.

— In ta, kaj je dejal? — je vprašal župnik neprijetno iznenaden. Doslej nista imela z doktorjem še nobenih konfliktov, čeprav je naravno, da si nista bila posebna prijatelja.

— Odgovarjal me je, naš doktor, odgovarjal. Da naj dam raje kaj ubogim, če že hočem; Martinkovemu Jožetu, Mrakovemu Juriju, — kaj vem.

— Tako, tako, — je kimal župnik oprezno.

— Da, da je to večje dobro delo, kakor zidati kapelice in cerkvi dajati, je rekel gospod doktor, zato se mi zdi.

— Hm, hm. Kakor pomisli, kakor se pomisli. In kaj pravite vi?

(Dalje prihodnjik.)

Dvonožec

Naravoslovne pravilice

Spisal KARL EWALD
Prevedel FRANC BOLKA

"Glej, glej," je rekel premog. "Ti si res nekaj doživela."

"Dalje!" je prosil koks.

"Da, pogrezala sem se torej in pogrezala. Včasih počasnije, včasih nagleje. Zdaj sem obvisela na čem, zdaj so se branile moje veje. Ali doli sem prišla vendar, globoko doli v rujavo vodo. Okoli mene je rastle vsa koršna zelenjava in to in ono se je nagnilo k meni, tako da sem bila naposled popolnoma pokopana v blatu. In tako sem resno začela gnjiti."

"Uha," je zaklicalo poleno.

"Gniti je nečedna stvar. Imelo sem enkrat nesrečen slučaj na eni moji strani, kjer se je bila odlomila veja. Prišla je žolna in sključila luknjo, žuželke so glodale, deževnica se je nabirala v majhno jezero... ogabno je bilo!" Imelo sem bratrance, ki se mu je pripetil enak slučaj in ki je stal poleg mene. Popolnoma votel je postal od tega."

"Pusti govoriti šoti!" je opomnil koks.

"Pravzaprav nimam ničesar še drevo v gozdu."

več povedati," je rekla šota. "Polagoma sem segnila popolnoma. Ni ostalo mnogo več od mene, kot grča, ki sediredi mene. Pomislila sem se z vsem ostalim, kar se je nahajalo v močvirju; kar je prihajalo od zgoraj, je tiščalo tako silovito na nas, da ne vem več prav, kaj pravzaprav je spadalo k meni, kaj k drugim. Stoletja so potekala. Nekega dne so rezali v močvirju šoto. V obliki peciva so nas pometali na travnik, obrezali, posušili na soncu, zložili na kup in nas prodali sodnemu svetniku. To je vse. Oprostite, da ni več!"

"Bilo je vendar nekaj," je rekel premog. "In bilo je mnogo boljše kot bukvinu. Ti imaš starost, mala šota, in to je pointa! Samo stare zgodbe so nekaj vredne. Vse novotarstvo je neumnost."

"No," je reklo poleno, "svojih tristo let imam jaz tudi na hrbtu."

"In jaz resnično nisem starejši kot dvatisoč," je izjavila šota.

"Pusti zdaj pripovedovati premogu svojo zgodbo," je rekel koks.

In sledila je:

PREMOGOVA ZGODBA

"Bil sem nekdanj najponosnejši v gozdu."

"No... torej tudi ti?" je zaklicalo poleno. "To je bilo pa gotovo zelo črno drevo."

"Ljubko poleno," je rekel premog. "Ti se pač rado smejiš. Nevedni ljudje se vedno smejejo temu, česar ne razumejo; in zdi se mi, da dobiš krč od smeha, predno končam svojo povest."

"Dalje!" je zapovedal koks.

"Da... to se lahko reče," je začel premog iznova. Ali težje narejeno. V celem, nobeden izmed vas najbrže ni v stanu razumeti zloga tega, kar hočem zdaj pripovedovati."

"Gotovo... jaz sem zmožen," je rekel koks.

"Meni!" je zaničeval premog. "Moja zgodba ni vobče za porušene živce. Ali zdaj me torej poslušajte! — Morebiti je najboljšje, če takoj povem, da sem iz Anglije in da sem na potovanju semkaj prišel skozi vaš gozd... skozi gozd, kjer so drva kot bukev in kjer je šota kot breza."

Nikomur ne predbacivam rad kaj slabega, najmanj onim, ki so nižji v življenju kot jaz. Ali bil je resnično izbrani gozd. Takrat ko sem bil še jaz drevo — takrat so bili gozdi. Ali tega je seveda že stotisoč let."

"To je laž," je kričalo poleno.

"Resnica je," je rekel koks.

"Veseli me, da mi koks verja."

Night Vigil on the Ill-Fated Normandie

A lone sailor stands guard on the illuminated platform along the side of the hull of the *Lafayette*, formerly the *Normandie*, at her pier in New York. Lights and walk were installed to aid in salvage operations on the stricken ship lying on its side. (Central Press)

me," je odvrnil premog. "Čeravno nima več vzroka zato, kot drva. Nobeden vas jih ni videl. Gozdovi, ki so stali takrat na zemlji, so izginili... popolnoma izginili. Samo premog je od tega ostal. Nasprotno pa je bukev in brez še dandanašnji dovolj."

"Dalje," je silil koks.

"V nekem takem gozdu sem bil jaz najponosnejše drevo. Praprotno drevo. Dandanes imate majhno zelišče, katero imenujete praprotno... Bog zna, od kod izvira. Jaz sem bil drevo... z visokim, mogočnim steklom in široko krono. Cel gozd je obstojal iz takih dreves. In ljudje... ljudi, takrat ni bilo. Tudi ptice, jelenov in medvedov, o katerih čenčate vi. To je vsakršno majhno črvičje, ki se je pojavilo, odkar je postalo vse manjše na svetu. Velikanske kuščare so se plazile po skalah, druge iste vrste so plavale v jezerih, še druge so letale po zraku. Res ne vem, kako naj vam jih opišem... pač, na poti semkaj sem videl majhno živalico, ki se je solnčila na kamnu in vlakovodja jo je imenoval kuščarico, se mi zdi. Če ste kako tako videli in si jo morete misliti tisočkrat povečano in s strahovitim žrelom, polnim ostrih zob, potem imate dobro predstavbo o živalih, med katerimi sem preživel mojo mladost."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

"Dalje," je rekel koks.

"Da. Ali vam niti ni znano, kako je bilo takrat z zemljo. Tudi mi ni mogloče vam pojasniti stvar. Zemlja je bila vse drugačna kot zdaj... ali to moram preskočiti. Nisem mogel drugače in sem se moral poprej smejati, ko je govorila šota o jezeru, v katero je bila padla kot breza... Moj Bog, kakšna luža je bila to! Ne, vidite... ko sem stal pred stotisoč leti v gozdu, se je dogodil svetoven preobrat."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

"Dalje," je rekel koks.

"Da. Ali vam niti ni znano, kako je bilo takrat z zemljo. Tudi mi ni mogloče vam pojasniti stvar. Zemlja je bila vse drugačna kot zdaj... ali to moram preskočiti. Nisem mogel drugače in sem se moral poprej smejati, ko je govorila šota o jezeru, v katero je bila padla kot breza... Moj Bog, kakšna luža je bila to! Ne, vidite... ko sem stal pred stotisoč leti v gozdu, se je dogodil svetoven preobrat."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

"Dalje," je rekel koks.

"Da. Ali vam niti ni znano, kako je bilo takrat z zemljo. Tudi mi ni mogloče vam pojasniti stvar. Zemlja je bila vse drugačna kot zdaj... ali to moram preskočiti. Nisem mogel drugače in sem se moral poprej smejati, ko je govorila šota o jezeru, v katero je bila padla kot breza... Moj Bog, kakšna luža je bila to! Ne, vidite... ko sem stal pred stotisoč leti v gozdu, se je dogodil svetoven preobrat."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

"Dalje," je rekel koks.

"Da. Ali vam niti ni znano, kako je bilo takrat z zemljo. Tudi mi ni mogloče vam pojasniti stvar. Zemlja je bila vse drugačna kot zdaj... ali to moram preskočiti. Nisem mogel drugače in sem se moral poprej smejati, ko je govorila šota o jezeru, v katero je bila padla kot breza... Moj Bog, kakšna luža je bila to! Ne, vidite... ko sem stal pred stotisoč leti v gozdu, se je dogodil svetoven preobrat."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

"Dalje," je rekel koks.

"Da. Ali vam niti ni znano, kako je bilo takrat z zemljo. Tudi mi ni mogloče vam pojasniti stvar. Zemlja je bila vse drugačna kot zdaj... ali to moram preskočiti. Nisem mogel drugače in sem se moral poprej smejati, ko je govorila šota o jezeru, v katero je bila padla kot breza... Moj Bog, kakšna luža je bila to! Ne, vidite... ko sem stal pred stotisoč leti v gozdu, se je dogodil svetoven preobrat."

"To se imenuje zgodba," je rekla šota spoštljivo.

"Tu sem torej stal. Na milje daleč na okoli smo stali vsi enaki. Ali seveda..."

Premog je molčal nekoliko časa in vzdihoval.

To ni bil tak vihar, ki odlomi par ubogih vejic... cela zemlja se je tresla, razumete... preklala se je... skale so se preklale... vse je popadalo v brezdnino in je bilo strto, ogenj je žvilgal iz zemlje in potem je prišlo morje in je preplavilo vse."

"Strahovito!" je prekinila šota.

"Tu sem ležal zdaj. Skrit, pokopan v pesku in ilovici in kaj vem v čem. Niti najmanjše ne slutim, kaj se je dogodilo gori na svetu teh tisoč let, ki so pretekli, da sem zopet prišel na svetlo. Samo, to vidim iz vsega, da se je od mojih dni vse strašno poslabšalo."

"Hvala ponižno! Poznam to!" je reklo poleno. "Tako govore vsi stari ljudje. Natančno se spominjam, kako sta nekega dne v moji senci sedeli dve stari dami, ki sta govorili o tem, kako čudovito lepe deklice so bile tedaj na svetu, ko sta bili oni dve mladi deklici."

Premog je molčal nekaj časa.

"Dalje!" je rekel koks.

"Da, čisto prav. Samo nekoliko premisljal sem. Čudno mi je poslušati o ljudeh in o starih damah in deklicah, o katerih ne vem niti najmanjše, čeravno sem tisočkrat starejši, kot najstarejši od vas. No, ležal sem torej tu, nikdo si ne more predstavljati, kako me je vse stiskalo, vse, kar je ležalo na meni. Ogenj se je razvijal v meni... ne tak svetel plamen, ki se pokaže, če gori konček drv, nego tleč, besen ogenj, ki me je čisto predrugačil. Vse, kar je bilo v meni življenja in moči, se je zbralo v nekaj nebrzdanega, blaznega, kakor si vi ne morete predstavljati, v plin namreč."

"Ah, da... plin", je rekel koks in začel bridko jokati.

"Rekel sem, da je moja zgodba premočna za vaše živce," je menil premog.

"Le... na... dalj", je rekel koks in prhal pri vsakem zlogu.

"Mislim, da se je zemlja posejla in zopet dvignila in morje jo je zalilo in zopet odteklo velikokrat v teh tisoč letih, ko sem ležal tukaj", je pripovedoval premog nadalje. "O tem ne vem ni-

česar. Nekega dne pa so se pretili ljudje, o katerih vi toliko govorite, doli do mene. Tu sem jih videl prvič. Kopali so hodnike v skale, kjer sem ležal, dolge hodnike v zemlji, drugi daljši od drugega. Izsekali so mene in

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY!

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vaš pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, uniško delo prve

Plačite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta za prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$2.50 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri zasleditvi \$1.25 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$2.00	Za Cicezo in Chicago	\$2.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	5.00
2 tednika in	3.50	2 tednika in	4.50
3 tednike in	2.50	3 tednike in	3.50
4 tednike in	1.25	4 tednike in	2.75
5 tednikov in	nč	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je \$3.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od naslednjega članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

THE NEW
ENCYCLOPEDIA
OF MACHINE SHOP
PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL
Institute of Technology v angleščini
Spisatelj profesor na Stevens

Podlaga za mehanično znanje morete dobiti s knjigo NEW CYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta knjiga popisuje in v slikah po temeljni dela mehanike. Razloži natančno, kar mora znati vsak mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Pouči, kako je treba uporabiti načrte (prints) ter vam tudi daje mnoge čunjske tabele, da morete popraviti svoje delo. Ne glede na to, ali ste početnik, vam bo ta knjiga koristna in mnogo potrebna. — Slik in risb. 576 strani, trdo vezana, knjiga stane \$1.95. — Po po plačamo mi. Naročite pri K. GARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th, NEW YORK. — Zaloga ni vračljiva. Naročite to vašo knjigo že danes.

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over to some local salvage agency

Turn it over